

A photograph of two young men sitting outdoors in a garden-like setting. The man on the left is wearing a yellow and black patterned long-sleeve shirt and is looking at a tablet held by the man on the right. The man on the right is wearing a dark grey hoodie and blue jeans, and is holding a clear glass filled with water. The background shows green foliage and a brick building.

EEN INTEGRALE AANPAK VAN DUURZAAMHEID IN HET MBO

'Alleen ga je sneller,
maar samen kom
je verder'

Leren voor Morgen (LvM) is een Coöperatie van organisaties die zich richten op versterking van duurzaamheid in het onderwijs op alle leerlagen. LvM is tevens de opdrachtgever van de SustainaBul MBO, een ranking voor duurzaamheid in het MBO. Elke maand interviewt LvM iemand van een deelnemende MBO die een bijzonder verhaal over duurzaamheid te vertellen heeft. Dit keer: in gesprek met Froukje Zumbrink en Simone Kleinhout, beiden duurzaamheidscoördinator bij Wellant. Wellant – momenteel in fusie met Helicon en Citaverde tot het nieuwe Yuverta - won afgelopen jaar de SustainaBul MBO. **ROOS WEMMENHOVE**

Wellant maakt bewezen werk van duurzaamheid in alle lagen van de organisatie en op alle onderdelen van de ‘Whole School Approach’ (visie, curriculum, didactiek, professionalisering van staf, samenwerking met bedrijven en bedrijfsvoering). Hoe verklaren jullie dat dat zo goed lukt?

Froukje: Het begint bij het feit dat we een groene school zijn, waardoor duurzaamheid bij veel collega's als vanzelfsprekend wordt ervaren. Daarnaast merken we dat er momentum is voor het onderwerp en het belang van groenblauwe oplossingen voor duurzame vraagstukken (biodiversiteit, klimaatadaptatie). Dit zie je ook terug in de onderlinge afhankelijkheid van de SDG's (duurzame ontwikkelingsdoelen): voldoende biodiversiteit en een leefbaar klimaat zijn voorwaarde voor het produceren van voedsel.

Simone: Duurzaamheid, en het belang daarvan voor een toekomstbestendige wereld, wordt door het bestuur echt als de kern van ons onderwijs gezien. Een actieve bijdrage leveren aan een duurzame wereld is zelfs één van de twee hoofddambities van Yuverta. Dit ondersteunt ons werk enorm. We bouwen als duurzaamheidscoördinatoren ook voort op vele initiatieven die er al zijn binnen de organisatie. Wellant is al vele jaren actief

bezigt met duurzaamheid. Al vanaf 2013 zijn er bijvoorbeeld Eco Teams. In 2014 was er al een duurzame strategie ontwikkeld voor voeding, afval en energie. In 2017 opende Wellant het eerste energieneutrale schoolgebouw in Nederland (EPC=0).

Froukje: Veel scholen en docenten doen misschien al meer aan duurzaamheid dan ze zelf beseffen. Het helpt om een duurzaamheidscoördinator te hebben die dit allemaal in kaart kan brengen, initiatieven met elkaar kan verbinden en kansen kan signaleren. Wij hebben het geluk dat we dit samen kunnen doen. Dat is niet alleen leuk, maar ook ontzettend waardevol. Het samenwerken vergoot de duurzame energie, we beschikken allebei over andere kwaliteiten en samen heb je een groter netwerk.

Hoe gaan jullie strategisch gezien te werk?

Simone: We proberen met duurzaamheid aan te haken op alle onderdelen van de organisatie zodat we het de gehele ‘Whole School Approach’ operationeel maken. Als er bijvoorbeeld een nieuw huisvestingsplan komt, dan zitten we erbij om te kijken welke rol duurzaamheid daarin speelt. Het is niet de bedoeling om overall een duurzaamheidsparagraaf toe te voegen. Duurzaamheid is opgenomen in het werk zelf.

Froukje: Er zijn honderden manieren om duurzaamheid te verankeren binnen de organisatie. Wij hebben bijvoorbeeld een vraag over duurzaamheid laten toevoegen in de vragenlijsten voor onze studenten van Jobmonitor en we delen laagdrempelige duurzame tips op intranet, in een LinkedIn-groep voor collega's en in de maandelijks duurzame inspiratiemails.

Simone: Het echte werk gebeurt natuurlijk door onze docenten en teams op de locaties, waar vele bottom-up initiatieven ontstaan. Om dat te faciliteren en te ondersteunen is er een schoolbrede stuurgroep duurzaamheid met daarin een bestuurder, het hoofd bedrijfsvoering en een onderwijsdirecteur. Daarnaast hebben we per afdeling een contactpersoon; een ambassadeur voor

EEN DUURZAAMHEID-COÖRDINATOR KAN INITIATIEVEN MET ELKAAR VERBINDEN EN KANSEN SIGNALEREN

duurzaamheid binnen de eigen afdeling (bedrijfsvoering, communicatie, ons vmbo-onderwijs enzovoort). Om dat strategischer aan te vliegen oriënteren we ons om met Yuverta een impactstrategie op duurzaamheid te ontwikkelen: waar kunnen we de grootste impact maken en hoe gaan we dat doen? In dat traject willen we ook inzetten op een cultuurverandering binnen de organisatie.

Hoe gaan jullie om met weerstand?

Froukje: We hebben een positieve benadering. Dus niet: je mag geen »

Relatie van de SDGs met de domeinen Biosfeer, Maatschappij, en Economie. De Sustainable Development Goals (SDG's) of Duurzame Ontwikkelingsdoelen, bestaan uit 17 doelen en 169 subdoelen die de wereld tot 'een betere plek moeten maken in 2030'. Ze maken onderdeel uit van de door de Verenigde Naties in 2015 gelanceerde Agenda 2030. (bron: Azote Images - Stockholm Resilience Centre | Nationale Omgevingsvisie Ministerie van BiZa)

vlees eten, je mag niet vliegen, maar: als je één stoeptegels verwijdert, ben je al goed bezig. Ons streven is dat mensen bewust zijn van de impact van hun handelen en in staat zijn weloverwogen keuzes te maken. We willen geen dingen opleggen, maar laten zien dat duurzaamheid leuk is. Door mee te denken met andere doelstellingen van de organisatie en hier duurzame kansen onder de aandacht te brengen, komen we steeds weer een stapje verder.

Simone: Daarbij helpt weerstand ons om intern het gesprek aan te gaan en samen verder te komen. We sturen bijvoorbeeld maandelijks duurzame inspiratiemails rond met onderwijstips, ontwikkelingen en bijeenkomsten in het veld en duurzaam werk van collega's. Daar krijgen we soms kritische reacties op, en dat maakt ruimte voor het gesprek. Die mensen kunnen we dan bijvoorbeeld uitnodigen om hun mening uiteen te zetten tijdens onze 'Green Talks' – waaraan alle medewerkers kunnen

deelnemen – en zo komt de discussie inhoudelijk verder: waar hebben we het over, welke mogelijkheden zien we en wat hebben we daarvoor over? En welke kanttekeningen zijn er?

Hoe krijgt duurzaamheid binnen Wellant vorm in het onderwijs en het samenwerken met bedrijven?

Simone: Onze opleiding Leefbare Stad & Klimaat, gaat bijvoorbeeld inhoudelijk helemaal over duurzaamheid. Voor andere opleidingen lukt dat nog niet op deze manier, maar is duurzaam denken en doen wel onderdeel van het curriculum. We gaan ervoor om de SDG's in te bedden in al onze opleidingen. We kijken – in navolging van het Friesland College – hoe we duurzaamheid kunnen verstevigen in het burgerschapsonderwijs, maar ook in het vakinhoudelijk onderwijs.

Froukje: we krijgen in iedere regio een zogenaamde hotspot waar de schoollocaties samen met bedrijven en overheid werken aan een specifiek

thema. Zo hebben we in Dordrecht de Blauwe Hotspot rondom water, in Houten de Groene Hotspot rondom de groene leefomgeving, enzovoort. Het idee is dat ieder thema wordt

WE WILLEN NAAR EEN
INTEGRALE AANPAK –
EEN 'WHOLE SCHOOL
APPROACH'

verbonden aan een practoraat waardoor onderwijs, onderzoek en praktijk samengebracht en verdiept worden. Deze practoraten en hotspots gaan vrijwel allemaal over toekomstbestendigheid, wat mij betreft is dat synoniem aan duurzaamheid. Vanuit de Groene Hotspot werken we daarin ook internationaal samen met bedrijven en scholen uit zes Europese landen in een project over Urban

Green Development. Hierdoor verbetert ons onderwijs inhoudelijk.

Simone: In onze impactstrategie voor Yuverta zal er veel aandacht uitgaan naar het onderwijs, want hier ligt onze grootste impact; Yuverta heeft 29.000 leerlingen, studenten en cursisten.

En in de bedrijfsvoering?

Froukje: We vinden een duurzame bedrijfsvoering belangrijk om het goede voorbeeld te geven. *Practice what you teach.* Ons nieuwe gebouw in Dordrecht is volledig energieneutraal en gasloos. Bij de inrichting is volop rekening gehouden met het klimaat en biodiversiteit. Zo is er goede afwatering naar het grondwater en zijn er veel planten die insecten aantrekken.

Simone: Wat betreft inkoop volgen we bijvoorbeeld de richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) van PIANOo. We willen hierin nog een stapje verder gaan. We proberen bij een aanbesteding

niet alleen te kijken of het bedrijf formeel gezien binnen de normen voor duurzaamheid blijft, maar ook het verhaal achter dat bedrijf te achterhalen: waar staan ze voor, wat zijn hun ambities?

Wat zijn de uitdagingen?

Froukje: De uitdaging blijft toch de integrale aanpak: alleen ga je sneller, maar samen kom je verder.

Simone: Onderwijs en bedrijfsvoering worden vaak als twee aparte werkdomeinen gezien, maar dat zijn ze natuurlijk niet. Maar als je deze afdelingen met elkaar verbindt, kun je écht een duurzame verandering teweegbrengen. Met zichtbare verduurzaming van je gebouw heb je ook weer impact op je onderwijs. Dit betekent wel je tempo aanpassen: naar stapsgewijs, want van de een op de andere dag verduurzamen lukt niet, althans niet als je mensen echt mee wil krijgen.

Froukje: Het begint allemaal bij

bewustwording. Bewustwording dat we onderdeel zijn van de natuur en dat als we slecht voor de aarde zorgen, we uiteindelijk ook slecht voor onszelf zorgen. Om een maximale duurzame bijdrage te kunnen leveren is een verandering in denken nodig. Hier ligt een mooie uitdaging voor ons.

Simone: Daarnaast zul je moeten accepteren dat je niet alles direct kunt doen, simpelweg omdat het budget hiervoor niet toereikend is. Het gaat erom ambitie te vertalen in keuzes en prioriteiten te stellen. De fusie biedt de kans om de fundamentele vragen opnieuw te stellen. Waar gaat ons onderwijs echt om? Gaan we al onze gebouwen wel nodig hebben?

Simone: Sommige studenten zeggen: wij zien duurzaamheid nog echt niet voldoende terug in het onderwijs. Daar valt dus echt een slag te maken. Een andere uitdaging »

Studenten in het VMBO

Studenten Leefbare Stad en Klimaat (LSK)

vind ik dat duurzaamheid soms als politiek thema wordt gezien. Terwijl: het gaat ons allemaal aan, het is geen zaak van 'links' of 'rechts'.

Wat heeft deelname aan de SustainaBul MBO jullie opgeleverd?

Froukje: De onderlinge kennisuitwisseling is echt heel waardevol en inspirerend. Bijvoorbeeld: ROC Friese Poort

WELLANT WON AFGELOPEN JAAR DE SUSTAINABUL MBO

is op weg om klimaatneutraal te zijn; dat inspireert ons ook. Daarnaast hebben we door deelname aan de SustainaBul MBO gezien dat er nog kansen liggen in professionalisering van docenten en betrekken van studenten, dat nemen we graag mee.

Simone: Het feit dat het een ranking is maakt bij sommige mensen binnen de organisatie een gevoel van competitie los wat helpt

om het ambitieniveau op te schroeven. Onze podiumplaats is echt een aanjager geweest binnen de organisatie en in onze profilering naar buiten toe, dat heeft veel positieve aandacht opgeleverd.

Hoe kijken jullie naar de toekomst, wat gaan jullie doen om jezelf te verbeteren op gebied van duurzaamheid?

Froukje: we willen beter inzetten op training en ondersteuning van docenten. Binnen Helicon ligt daarvoor expertise die we kunnen inzetten. Ook willen we studenten en hun visie beter betrekken in onze activiteiten. We hebben nu een stagiaire die onderzoek doet naar wat studenten belangrijk vinden op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast willen we bekijken hoe we de Eco Teams op de verschillende locaties beter kunnen laten samenwerken en uitwisselen. Verder gaan we werken met Green Offices.

Simone: En die impactstrategie ontwikkelen dus. We zijn straks een hele grote organisatie, met daaraan verbonden een gigantische hoeveelheid leerlingen, studenten, cursisten,

Meer informatie:

- > *Cooperatie Leren voor Morgen*
www.lerenvoormorgen.org
- > *SustainaBul MBO*
www.mbo.sustainabul.com
- > *Whole School Approach*
www.duurzaamdoor.nl/sites/default/files/2019-06/Handreiking-Whole-School-Approach-voor-duurzame-ontwikkeling-2019.pdf
- > *Wellant SDG video's*
wellant.nl/SDG/
- > *Opleiding Leefbare Stad & Klimaat:*
wellant.nl/mbo/opleidingen/leefbare-stad-klimaat
- > *Groene Hotspot Houten*
www.groenehotspothouten.nl
- > *Blauwe Hotspot Dordrecht*
www.blauwehotspotdordrecht.nl

Interviewreeks van Roos Wemmenhove (Leren voor Morgen LuM) in Vaktijdschrift Profiel met vertegenwoordigers van deelnemende MBO-instellingen. Het doel is bewustmaking en bevordering van verduurzaming van de samenleving.

1. *Praktisch wereldburgerschap en duurzame ontwikkelingsdoelen in het MBO. Interview met Dominique Derks, Practor Duurzaam Denken, Duurzaam Doen (Friesland College) | Uitgave april 2021 |*
2. *Duurzaamheid in het MBO: laat zien hoe het wél kan | Interview met Marjan Nijenbanning, Kwartiermaker Food, Life & Innovation en Kennismakelaar Ondernemend Onderwijs Terra MBO Groningen. | Uitgave mei 2021 |*

medewerkers, ouders en externe partners. Met zoveel mensen moet het mogelijk zijn echt systeemverandering richting duurzaamheid te bereiken. ■

DE AUTEUR IS NETWERKCOÖRDINATOR MBO BIJ DE COÖPERATIE LEREN VOOR MORGEN